

FUND OG FORSKNING

BIND 63

2024

DET KGL. BIBLIOTEK

FUND OG FORSKNING

Bind 63

2024

FUND OG FORSKNING

I DET KONGELIGE BIBLIOTEKS

SAMLINGER

Bind 63

2024

With summaries

KØBENHAVN 2024

UDGIVET AF DET KGL. BIBLIOTEK

Det kronede monogram på omslaget er tegnet af
Erik Ellegaard Frederiksen efter et bind fra Frederik 3.s bibliotek.

Om titelvignetten, se side 118.

© Forfatterne og Det Kgl. Bibliotek

Redaktion:
Claus Røllum-Larsen

Artikler i *Fund og Forskning* gennemgår
‘double blinded peer-review’ for at kunne antages.

Grafisk tilrettelæggelse: Narayana Press

ISSN 0069-9896

KAREN BLIXENS ARKIV PÅ DET KGL. BIBLIOTEK – LIDT ARKIVHISTORIE

AF
SONNY ANKJÆR SAHL

Et af de største arkiver på Det Kgl. Bibliotek er *Karen Blixens arkiv*,¹ der fylder hele 181 æsker og har en udførlig registrant på 27 sider, der viser vej til Karen Blixens manuskripter, breve til og fra hende, tegninger, dagbøger, gæstebøger og personlige papirer som pas, skilsmissepapirer og andet. I umiddelbar forlængelse af arkivet er *Familiearkiver i tilknytning til Karen Blixens arkiv*, der indeholder materiale efter Karen Blixens forældre Ingeborg og Wilhelm Dinesen, hendes søskende Thomas, Anders, Inger (Ea) og Ellen (Elle) og også papirer fra hendes mand Bror Blixen-Finecke. Derudover er fotografier fra Afrika og fra Danmark indlemmet i Kort- og Billedsamlingen. Der findes også materiale om og af Karen Blixen i andre arkiver på biblioteket, f.eks. Thomas Dinesens *Efterladte papirer* (Tilg. 727), og i perioden 2003-2023 har Håndskriftsamlingen indlemmet 19 forskellige arkivalier med især breve fra Karen Blixen. *Karen Blixens arkiv* udgør dog grundstammen og hovedarkivet.

Hvornår og hvordan ændrer en bunke eller skuffefuld papirer status og bliver til et arkiv? Den første del af historien om *Karen Blixens arkiv* er knyttet til Clara Svendsen (senere Selborn), der var Karen Blixens sekretær fra 1945 og frem til Blixens død i 1962, hvor hun blev boets litterære eksekutor og forvalter af arkivet. Hun var i hvert fald opmærk-

¹ Karen Blixens arkiv har opstillingssignaturen *Karen Blixens arkiv* og indgår ikke i bibliotekets og Håndskriftsamlingens arkivrækker, som f.eks. Ny Kgl. Samling (NKS) eller Accessionsnummersamlingen (Acc.), men er et selvstændigt personarkiv på samme måde som Carl Nielsen Arkivet og Søren Kierkegaards Arkiv.

som på papirernes status: I sin erindringsbog *Notater om Karen Blixen* fra 1974 fortæller hun om nogle kamre og småværelser på førstesalen på Rungstedlund, hvor hun selv fik et værelse til at arbejde i og, som hun skriver: "Jeg var tidligt begyndt at indrette arkiv og en samling af danske og udenlandske udgaver af Karen Blixens bøger heroppe."² På Rungstedlund var der også "et par strengt personlige skuffer i Ewalds Stue ... Her lå mange breve gemt fra Farah og hendes andre folk i Afrika, nekrologer over Denys Finch-Hatton, enkelte breve fra ham og det sidste billede af ham."³

Opbevaringen af papirer på førstesalen på Rungstedlund har ikke været god, og det fortæller Clara Svendsen også om: "Men der var ingen opvarmningsmulighed og Knud W. Jensen blev engang forbavset over, at fremdragnings af noget materiale skulle vente til temperaturen i arkivet blev lidt mildere."⁴ Det har sandsynligvis været en væsentlig årsag⁵ til at overdrage arkivet til Det Kgl. Bibliotek, hvor bevaringsforholdene var bedre, og hvor arkivet indgik i bibliotekets samlinger i 1969.

En kilde til arkivets videre historie er indholdet i en kapsel, der befinder sig i Håndskriftsamlingen og som har titlen *Vedr. Karen Blixens arkiv 1969-1984*, og indholdet har – så vidt jeg er orienteret – ikke tidligere været benyttet i forskningen. Her fremgår det, at selvom arkivet blev overdraget til Det Kgl. Bibliotek i 1969, så må det i første omgang have været som en deponering og ikke en erhvervelse.⁶ I 1976 fremgår det nemlig af et dokument med titlen *Overenskomst*, at der indgås en aftale mellem Karen Blixens bo og Det Kgl. Bibliotek om overdragelse af den materielle ejendomsret til biblioteket.⁷ Arkivet blev overdraget mod en købssum, der også har været et velkomment tilskud til økonomien på Rungstedlund, som har været presset, kan man læse i et brev fra Clara Svendsen til landsretssagfører Philip Ingerslev fra 28. september 1976:

² Clara Svendsen 1974, s. 73.

³ Ibid. s. 15.

⁴ Ibid. s. 73.

⁵ En anden begrundelse til at overdrage arkivet kan have været, at Det Kgl. Bibliotek har ekspertisen i at ordne og registrere arkiver.

⁶ Se Annegret Heitmann 2021 s. 200, der omtaler overdragelsen i 1969 som en erhvervelse, og det må altså præciseres til at være en deponering.

⁷ *Overenskomst*, dateret 24. november 1976, *Vedr. Karen Blixens arkiv 1969-1976*, 2. læg med titlen "Vedr. erhvervelse af Karen Blixen-arkivet 1976-77 + overenskomst 1976".

“Beløbet var bevilget i 1975 ... Udsættelsen har ramt mig hårdt. Du kender jo mine forhold”.⁸

Arkivet var – og er stadig – underlagt klausuleringsbestemmelser, og selvom det var overgået til Det Kgl. Bibliotek, var det stadig Clara Svendsen, der var adgangsgiver og som skulle give tilladelse til anmodninger om arkivadgang hos brugere, der havde forskellige formål.

Arkiver er aldrig afrundede eller velformede, men peger altid i retning af andre dokumenter, breve, fotografier eller andet materiale, der kan findes i andre arkiver, i bunker eller skuffer, i offentlig eller privat eje, være glemte eller gået tabt. Det gælder også *Karen Blixens arkiv*, som blot er et udsnit af virkeligheden omkring Karen Blixen, og som altid kan suppleres. I februar 1981 udsendte Det Kgl. Bibliotek derfor et stort kald for at opspore flere af Karen Blixens breve.⁹ Kaldet var udformet som en to-siders lang appel og underskrevet af Det Kgl. Biblioteks leder, rigsbibliotekar Palle Birkelund, Ole Wivel, der var digter og forlagsredaktør på Gyldendals Forlag og også medlem af Rungstedlundfonden og Frans Lasson, operasanger, udgiver af breve og formand for Karen Blixen Selskabet.

I 1978 var Frans Lassons udgave af Karen Blixens breve fra hendes tid i Afrika blevet udgivet på Gyldendal, og de dokumenterede – til dels¹⁰ – en væsentlig del af hendes liv, men som man skriver i appellen:

“Men også, da Karen Blixen var vendt hjem fra Afrika og havde gjort sine drømme til fortællinger, skrev hun naturligvis breve ind imellem den digtning, som hun i sine sidste 30 år skabte på Rungstedlund. Breve til familien, til venner og bekendte, til

---

⁸ Kopi af brev fra Clara Svendsen til Hr. landsretssagfører Philip Ingerslev 28. september 1976 i 2. læg i *Vedr. Karen Blixens arkiv 1969-1984*. Kapsel i Håndskriftsamlingen, Det Kgl. Bibliotek.

⁹ Brev betitlet “Vedrørende breve fra Karen Blixen” af Palle Birkelund, Ole Wivel og Frans Lasson, februar 1981 i *Vedr. Karen Blixens arkiv 1969-1976*, 3. læg med titlen “Vedr. erhvervelse af breve fra Karen Blixen 1981”.

¹⁰ I 2013 udkom på Gyldendal den fire-bindige brevudgave *Karen Blixen i Afrika. En brev-samling, 1914-31*. Udgivet af Marianne Juhl etc. og i 2018 *Karen Blixens afrikanske farm. En brevsamling 1913-31*. Udgivet af Benedikte F. Rostbøll i 2 bind, og begge udgivelser udvider billedet af Karen Blixens liv i Afrika betragteligt.

kolleger og andre kunstnere – og til mange af de utallige mennesker, som gennem årene henvendte sig til hende.

Hvor er disse breve nu?”¹¹

Der henvises til det nyligt oprettede Karen Blixen arkiv på biblioteket og til Thomas Dinesens arkiv, der også lige var blevet overdraget året før, i 1980, og formålet er klart beskrevet: Brevene skal benyttes til den videnskabelige Karen Blixen-forskning, både den litterære og den personalhistoriske, og det er altså ikke af samlerinteresse, nysgerrighed eller blot for at fuldstændiggøre, at der rækkes ud til de mennesker, der – som de skriver – “skønnes at kunne ligge inde med breve fra Karen Blixen”.¹²

Man havde tre forhåbninger – i det mindste at få brevene registreret, i bedre fald at modtage fotokopier og i bedste fald at originale breve blev overdraget til biblioteket, og da biblioteket er underlagt utilstrækkelige offentlige bevillinger er det nødvendigt med private initiativer: “Vi appellerer derfor indtrængende til Deres hjælp for at løse en national opgave – indsamlingen af breve fra en af Danmarks store digtere, mens det endnu kan overkommes.”¹³ Der appelleres altså også til den nationale betydning af Karen Blixen og hendes forfatterskab, og også i dag betragtes materiale efter hende som af enestående national betydning.

Det gik både som det skulle med appellen, i andre tilfælde førte den ikke til noget eller den havde helt modsatte konsekvenser, og der ligger flere hånd- og maskinskrrevne besvarelser på kaldet i kapslen *Vedr. Karen Blixens arkiv 1969-1984*.¹⁴ Knud W. Jensen, direktøren på Louisiana og en central person i Karen Blixens omgangskreds, indleverede breve (og havde måske gjort det alligevel), billedhugger og grønlandsfarer Eigil Knuth stillede tre breve til rådighed til kopiering og en Birgit Krag-næs ville også gerne donere et enkelt brev. Knud Meister, journalist, redaktør og forfatter til *Jan-bøgerne*, skrev, at han i en periode havde forbindelse med Karen Blixen og besøgte Rungstedlund, men desværre

¹¹ Brev betitlet “Vedrørende breve fra Karen Blixen” af Palle Birkelund, Ole Wivel og Frans Lasson, februar 1981 i *Vedr. Karen Blixens arkiv 1969-1976*, 3. læg med titlen “Vedr. erhvervelse af breve fra Karen Blixen 1981”.

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

¹⁴ I lægget betegnet “Vedr. erhvervelse af breve fra Karen Blixen 1981”.

Portræt af Karen Blixen. Fotograf: Hugo Hellsten. Ca. 1959. Det Kgl. Bibliotek, Billedsamlingen, Rungstedlundsamlingen 4to, RU004409.

ikke har noget skriftligt fra hendes side, bortset fra dedikationer i et par af hendes bøger.

Eduard Busch, der var læge og neurokirurg, og som behandlede Karen Blixen, havde en kedelig tilbagemelding til biblioteket og Håndskriftafdelingens leder Svend Gissel i et brev dateret 21.4.1981:

“Kære dr. Gissel -:

I besvarelse af forespørgsel om breve fra Karen Blixen skal jeg meddele, at jeg havde 3-4, som jeg havde indlagt i en speciel mappe tituleret “GODE BREVE” men mappen er desværre forsvundet under flytning. Jeg har endnu engang forsøgt af finde frem til den – men forgæves. Beklager!

Deres ærbødige
E. Busch”

En J. Rosendahl¹⁵ svarer på kaldet den 31. marts 1981:

“Dr. Sv. Gissel.

Har modtaget Deres brev ang. Karen Blixens breve, og skal meddele Dem, at jeg betragter private breve som private, – og derfor under ingen omstændigheder vilde udlåne hendes breve. – For at spare Dem for unødigt henvendelse, hvis De skulde se min død bekendtgjort, skal jeg tilføje, at hendes breve er blevet tilintetgjorte forleden dag, – så De behøver ikke ulejlige mine “pårørerende”! “til sin tid”.¹⁶

Tiden skal nogle gange arbejde for, at det personlige kan blive almen-gyldigt, og det private kan blive til kulturarv, og den slags drastiske handlinger er sjældent at foretrække.

Det kan man også sige for Jørgen Gustava Brandt, forfatteren og digteren, der var en del af den gruppe af unge, mandlige forfattere

¹⁵ Ikke identificeret, men muligvis en slægtning til Johannes Rosendahl (1912-1969), der var højskolelærer, forfatter og kritiker og som kendte og korresponderede med Karen Blixen (se bl.a. *Blixeniana* 1982).

¹⁶ Ibid.

og litterater, som Karen Blixen omgav sig med på Rungstedlund og som mere eller mindre frivilligt lod sig lede, styre og manipulere. Han modtog også kaldet fra biblioteket, fra “triumviratet Wivel, Lassen og Birkelund”, som han skrev den 20. marts 1981 i sit svarbrev.¹⁷ Og han har spændende materiale, breve og kortere hilsener fra 1950 og frem til hendes død i 1962, men også originale novelleudkast, som hun af og til sendte ham til gennemlæsning – som “works in progress”. Men det har været opmagasineret i kasser og pakker, bl.a. på grund af flytninger og, som han skriver: “Disse kasser og pakker har jeg ikke siden haft tid til at åbne og sortere, og der kan stadig gå år og dag, før det forekommer mig muligt.” Men om brevene den anden vej, fra Jørgen Gustava Brandt til Karen Blixen, og som må tænkes at befinde sig i *Karen Blixen arkivet* kan der ikke være tvivl. Han skriver: “Findes der breve fra mig, vil jeg gerne have dem tilbage nu! Også således, at man ikke har dem i kopi i arkivet, og at de ikke læses af andre.”¹⁸ Og for en sikkerheds skyld opregner han de anagrammer og nicknames, brevene kan gemme sig under – “Elishama”, “Peleg” eller “Janus” – “eller naturligvis med mit virkelige navn.” Denne gang er det ikke Håndskriftafdelingens leder, der svarer, men sagen går til rigsbibliotekarens skrivebord, og Palle Birkelund svarer lidt undvigende, at de 44 breve kan underlægges yderligere klausuleringsbestemmelser, hvis Jørgen Gustava Brandt ønsker det. Han kommer – givetvis af strategiske grunde – ikke ind på returnering.

Karen Blixens arkiv har haft og har stadig stor betydning for forskningen og for den mere populære formidling af Karen Blixens liv og værk, og Svend Gissel så ret, da han i et brev i 1982 omtalte erhvervelsen af arkivet som “en af Håndskriftsafdelingens vigtigste erhvervelser i de senere år.”¹⁹ Arkivet og de omkringliggende arkiver med Karen Blixen-materiale er blevet benyttet til flere brevudgaver, biografier og artikler og også til udstillinger på Det Kgl. Bibliotek. Og helt i modsætning til indsamlingspraksis til Håndskriftsamlingen i dag, der er mere passiv anlagt og baserer sig på, at arkivskabere eller -ejere henvender sig til biblioteket, gjorde man i 1981 en ekstraordinær aktiv indsats for at supplere og forøge arkivet efter Karen Blixen, for at forskere og formidlere

¹⁷ Jørgen Gustava Brandt til Dr. Svend Gissel, d. 20. marts 1981. Ibid.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Kopi af brev til Bodil Ingerslev, dateret 3. november 1982, i sidste læg i kapslen *Vedr. Karen Blixens arkiv 1969-1984*.

dengang, nu og i fremtiden kan tegne et portræt af hende og hendes samtid med flere nuancer.

Kilder og litteratur:

Heitmann, Annegret: "The Storyteller" og skriften. Karen Blixens arkiv" i Anders Juhl Rasmussen & Thomas Hvid Kromann (red.): *Danske forfatterarkiver*. 2021, s. 199-221.

Svendsen, Clara: *Notater om Karen Blixen*. 1974.

Thurman, Judith: *Karen Blixen. En fortællers liv*. 1983.

Vedr. Karen Blixens arkiv 1969-1984. Kapsel i Håndskriftsamlingen, Det Kgl. Bibliotek.